

Nézőpontok – Csehszlovákia 100

1918 a cseh és a szlovák történetírásban

Az első világháború kirobbanása, majd az egyes háborús évek századik évfordulói után 2018-ban elérkezett a világégés befejezésének centenáriuma is. Ezt az évfordulót minden európai államban – de a világon máshol is – kiemelt jelentőségűnek tekintették, és így is emlékeztek meg róla. De különösen Közép- és Kelet-Európában irányult rá nagy figyelem, az itteni országok és nemzetek történetében ugyanis hatalmas változásokat hozott az 1918-as év. Közhelynek számít, hogy az I. világháború számos következményét még most is érezzük – ezek nem csupán jelenlegi nemzettudatunkat befolyásolják (elégtétel, diadal, sérelem, hisztéria vagy éppen frusztrációk formájában), hanem hétköznapijainkban is jelen vannak (a közlekedéstől a nyelvhasználaton át az 1918 után kialakult határvidékek periferizálódásáig).

A száz éve történekből azonban az is következik, hogy mindenki másképp emlékezik a régi rend összeomlására és az új kialakulására. Az egyes nemzeti emlékezetek, illetve azokon belül a kisebb-nagyobb közösségek – régiók, városok, családok – viszonyulásai különböznek egymástól, és ez valószínűleg még egy ideig így is marad. A nemzeti élitek, a kollektív emlékezetet alakító és reprodukáló értelmiségiek és politikusok is aktívan hozzájárulnak ehhez a különbözőséghez. Azzal, hogy nemzeti nézőpontból vizsgálják, és saját nemzeti narratíváikba illesztik az 1918-as fejleményeket és következményeiket, fenntartják azokat a virtuális, de attól még nem kevésbé mély törésvonalakat, amelyek elsősorban a háborúból győztesként, illetve vesztesként kikerült országok/nemzetek között húzódnak. Ezért nem könnyű azoknak a dolga, akik nem külön-külön, hanem a maguk komplexitásában szeretnék áttekinteni és megérteni a száz éve lezajlott folyamatokat. Nemcsak azért, mert azok eleve számtalan módon fonódtak össze, hanem azért is, mert bármilyen összképhez, szintézishez szükség van legalább az egyes nagyobb nemzeti narratívák ismeretére, illetve elemzésére (amelyeket természetesen még más szempontok alapján is érdemes tovább bontani és árnyalni). A *Regio* következő összeállításában ezért az 1918-as év olyan cseh és szlovák értelmezéseit mutatjuk be – neves külföldi történészek

tollából –, amelyek különböznek az események magyar olvasataitól, nem egy ponton vitában állnak velük, vagy egyenesen tagadják őket. Célunk az, hogy ezek az eltérő vélemények megjelenjenek a magyar tudományos fórumokon, akár megtermékenyítő hatást is kifejtve. Elsődleges szándékunk a vélemények közreadása, vagyis az írásokat változatlan formában publikáljuk, csak néhány kiegészítő, a magyar olvasó számára a megértést megkönnyítő lábjegyzetet fűzve hozzájuk. Ugyanakkor ezeket a szövegeket akár egy eszmecsere kezdeteként is lehet olvasni – mivel nem egy állításuk kifejezetten inspiráló vagy vitára ingerlő –, így a *Regio* minden színvonalas hozzászólás előtt nyitva áll.

Zahorán Csaba

2019/2

REGIO

KISEBBSÉG ♦ KULTÚRA ♦ POLITIKA ♦ TÁRSADALOM

Emigráns magyar diaszpóra

Nézőpontok: Csehszlovákia 100

Az egyidejűség konceptualizálása

Zsidó cserkészcsapatok, zsidó cserkészlet

FŐSZERKESZTŐ:

Papp Z. Attila

SZERKESZTŐK:

Bányai Viktória
Bárdi Nándor
Berta Péter
Csernicskó István
Fedinec Csilla
Filep Tamás Gusztáv
Kovács Eszter
Kállai Ernő
Komoróczy Szonja Ráhel
Szerbhorváth György (olvasószerkesztés)
Tátrai Patrik
Váradi Mónika
Zahorán Csaba

A lapszám megjelenését támogatta:

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:

MTA TK Kisebbségkutató Intézet
1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4.
E-mail: regio@tk.mta.hu

regio.tk.mta.hu

A REGIO Open Access peer-reviewed elektronikus folyóirat, a megjelent tartalmak pontos hivatkozás mellett ingyenesen letölthetők.
A hivatkozáskor tüntesse fel a cikk DOI azonosítóját is.

A borítóhoz felhasznált kép Kassák Lajos:
DUR mappa, Bécs, 1924 (Petőfi Irodalmi Múzeum, Kassák Múzeum)

HU ISSN 2415-959X

REGIO

KISEBBSÉG • KULTÚRA • POLITIKA • TÁRSADALOM

regio.tk.mta.hu

27. évf. (2019) 2. szám

MINERVA

PEGGY LEVITT – NINA GLICK SCHILLER

Az egyidejűség konceptualizálása: a társadalom a transznacionális társadalmi
mező perspektívájából

5

ZSIDÓ CSERKÉSZCSAPATOK, ZSIDÓ CSERKÉSZET

BÁNYAI VIKTÓRIA

Liliom és Dávid-csillag: a zsidó cserkészlet kezdetei Magyarországon, 1913–
1924

66

GIDÓ ATTILA

„Sómérok” a Kárpátokban

86

GOMBOCZ ESZTER

Cserkészliliom és kőtábla. A zsidó identitás újjáépítésének törekvései a két
világháború közötti neológiában Vidor Pál életének példáján

105

VÖRÖS KATA

Numerus clausustól a numerus nullusig. A zsidó cserkészek kirekesztése a
Magyar Cserkészszövetségből

127

SZEGEDI BÁLINT –BÁNYAI VIKTÓRIA – VÖRÖS KATA

Zsidó cserkészcsapatok Magyarországon

149

EMIGRÁNS MAGYAR DIASZPÓRA

- „... azon vagyok, hogy minél inkább segítsek” In Memoriam HÁMOS LÁSZLÓ. Válogatás a HHRF alapító elnökével készült életútinterjúból 154
- TIMÁR NORBERT
Az Erdélyi Magyar Hírügynökség története (1983–1989) 182
- „Minden sikeres szervezet mögött társadalmi megrendelés áll” Beszélgetés az 50 éves Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem három elnökségi tagjával: VARGA PÁLLAL, GÁL ENIKŐVEL és KŐSZEGI ÁBELLEL 211
- Malomkövek között. Egy *ómódi* Magyar Intézet Bajorországban. Beszélgetés K. LENGYEL ZSOLTTAL 222
- A konkurencia és az egymás elleni áskálódás tönkretesz minket. Beszélgetés DEÁK ERNŐVEL, a *Bécsi Napló* főszerkesztőjével 246

NÉZŐPONTOK: CSEHSZLOVÁKIA 100

- ROMAN HOLEC
Szlovákia a Csehszlovák Köztársaságban 270
- JAN RYCHLÍK
Csehszlovákia és az utódállamok létrejötte a történetírásban 289

KRITIKA

- SZILÁGYI IMRE
Muravidéki sorsok a XX. század viharában
(Göncz László: *Emberek a pannon végeken. Huszadik századi sorsok a magyar-szlovén határ mentén*. Magyar Nyugat Könyvkiadó, 2019.) 326
- ORDASI ÁGNES
Határokat változtatni, emlékezetet konstruálni? (Borut Klabjan (ed.): *Borderlands of memory: Adriatic and central European perspectives. Cultural memories 11*. Peter Lang, 2019.) 335
- BOGDÁN PÉTER
Romák és akik a magyarországi kánonból kimaradtak: a lomák és a domák
(Elena Marushiakova – Vesselin Popov: *Gypsies in Central Asia and the Caucasus*, Palgrave Macmillan, 2016.) 347